

ලාංකීය බෞද්ධ අධ්‍යාපනය ආයෝජන මාර්ගයක් ලෙස: ආර්ථික විද්‍යාත්මක දෘෂ්ටිකෝණයෙන් කෙරෙන විමර්ශනයක්

කිරම විමලනිස්ස හිමි

එච්. ජී. ඩී. මල්ෂානි

හැඳින්වීම

වර්තමාන ලෝකයේ වෙළඳ පොළ ආර්ථිකය මෙහෙය වන ආකාරය දෙස බලන විට ඉතා තියුණු තරගකාරීත්වක් දැකිය හැකි ය. භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා අන්තර්ජාතික වශයෙන් විශාල ඉල්ලුමක් ඇති වී තිබේ. මීට අමතරව බොහෝ රටවල දැනුම අලෙවි කිරීම, දළ දේශීය ආදායමේ ප්‍රභවයක් බවට පත් වී ඇත. විද්‍යාව හා තාක්ෂණය මෙන් ම සමාජීයවිද්‍යා හා මානව ශාස්ත්‍ර වැනි විෂයන් ද නව මානයන් ඔස්සේ සංවර්ධය කර එම දැනුම ආයෝජන මාර්ගයක් ලෙස යොදා ගැනීම මේ වන විට ලොව බෙහෝ රටවල සිදුවන්නකි. එබැවින් දැනුම අලෙවිය සඳහා වර්තමානයේ ලොව විශාල වෙළඳ පළක් සැකසී ඇත. එංගලන්තය ඇමෙරිකාව වැනි රටවල අධ්‍යාපනය අලෙවි කිරීමෙන් වාර්ෂිකව විශාල විදේශ විනිමය ප්‍රමාණයක් උපයාගනී. එසේම අධ්‍යාපනය යනු සේවාවකි. භාණ්ඩ නිෂ්පාදනයට සාපේක්ෂව අඩු පිරිවැයකින් වැඩි ලාභයක් ඉපයීමට සේවා අංශයට හැකියාවක් පවතී. එබැවින් අධ්‍යාපනය වැනි සේවාවන් තුළ ආර්ථිකයකට අතිප්‍රාමාණික ලාභ ලැබිය හැකි ය. වර්තමාන ලංකාවේ අප භාවිත කරන අධ්‍යාපන ක්‍රමය හා මූලධර්ම වැඩි ප්‍රමාණයක් ද අපරදිග දැනුම් පද්ධති මූලික කර ගෙන ගොඩනැගී ඇත. දේශීය වශයෙන් අප රටේ පැවති ඇතැම් දැනුම් පද්ධති අභාවයට ගොස් ඇති අතර ඇතැම් ඒවා නොසලකා හැර ඇත. එහෙත් ථේරවාද බුදුදහම අප රටේ ඇති මිළ කළ නොහැකි දැනුම් පද්ධතියක් වන අතර ජාත්‍යන්තර වශයෙන් අපට ආයෝජනය කළ හැකි වටිනා සම්පතකි. එහෙත් මේ පිළිබඳව ප්‍රමාණවත් අවධානයක් මෙතෙක් යොමු වී නොමැති බව පෙනේ.

ථේරවාද බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය අපට ලැබෙන්නේ වසර 2300 පමණ පෙර සිදු වූ මහින්දාගමනයත් සමග ය. මහාවිහාරය මුල් කර ගෙන ආරම්භ වූ මෙම මහා සම්ප්‍රදාය දේශීය අනන්‍යතාවක් ද සහිතව සංවර්ධනය වෙමින් අද දක්වා ම පැමිණ තිබේ. මෙම ථේරවාද බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ද සහිතව ආරක්ෂා කර පෝෂණය කළේ ලක් දිව වැඩ සිටි මහ තෙරවරු ය. සියම, බුරුමය වැනි සෙසු ථේරවාද බෞද්ධ රටවල ප්‍රධාන වශයෙන් මෙම සම්ප්‍රදාය ව්‍යාප්ත වූයේ ද මෙරටෙහි ආභාසයෙනි. එබැවින් අප රටට ථේරවාද බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය පිළිබඳ ඓතිහාසික උරුමයක් ඇත. එහෙත් මෙම දහම ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා මෙන් ම බෞද්ධ දර්ශනය විදේශිකයන්ට ඉගැන්වීම සඳහා විධිමත් ක්‍රමවේදයක් රාජ්‍ය මට්ටමින් හෝ විශ්වවිද්‍යාලවලින් මේ වන

තෙක් සකස් කර නොමැත. විශ්වවිද්‍යාල වැනි උසස් අධ්‍යාපන ආයතනවල පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන සඳහා අවස්ථාවක් ඇතත් බෙහෝ විට ලාංකික විද්‍යාර්ථීන් පවා පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනය පිළිබඳ පශ්චාත් උපාධි හැදෑරීමට අපරදිග රටවලට යනු දැකිය හැකි ය. අපරදිග රටවලින් මෙරටට බුදුදහම හැදෑරීම සඳහා එන පිරිස ඉතාමත් අල්ප අතර නැගෙනහිර ආසියාතික රටවලින් යම් පිරිසක් පැමිණේ. එහෙත් බෞද්ධ අධ්‍යයනය සම්බන්ධයෙන් අපේ රටේ උසස් අධ්‍යාපන ආයතන ජාත්‍යන්තර අවධානය දිනා ගැනීමට තරම් සංවර්ධනය වී නැති බව පෙනේ. මෙම අධ්‍යනයේ අරමුණ වන්නේ ආදායම් උත්පාදන ක්‍රමවේදයක් ලෙස බෞද්ධ අධ්‍යාපන ආයතන යොදා ගන්නා ආකාරය පිළිබඳ විමර්ශනය කිරීමයි. එහි දී එයට බලපාන ආර්ථික, සාමාජික, ප්‍රජා විද්‍යාත්මක සාධක මෙන් ම දැනට පවතින බෞද්ධ අධ්‍යාපන ආයතන රටේ ආදායම් උත්පාදනය කෙරෙහි ඇති කරන බලපෑම විමසා බැලීම සිදු කරයි.

මෙම අධ්‍යයනයට ශ්‍රී ලංකාවේ උසස් අධ්‍යාපන ආයතනවල පශ්චාත් උපාධි අංශයේ ලියාපදිංචි දේශීය ශිෂ්‍යයන් 1840 හා විදේශීය ශිෂ්‍යයන් 281 හා පශ්චාත් උපාධි සඳහා රටින් පිටවන ශිෂ්‍යයන් 865 අතරින් 102ක නියැදියක් සම්භාවිතා නියදුම් ක්‍රමය වන පොකුරු නියැදිය යටතේ තෝරා ගන්නා ලදී. මෙම දත්ත අනුව පශ්චාත් උපාධි සඳහා මෙරටට පැමිණෙන විදේශීය සිසුන්ගේ ප්‍රමාණය සාපේක්‍ෂකව පහළ අගයකි. ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ අධ්‍යාපන ආයතන සඳහා විදේශ ශිෂ්‍යයන්ගේ පැමිණීම අවම වීමට හේතු විමර්ශනය ද මෙහි දී සිදු කරයි.

ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය සඳහා ප්‍රමාණාත්මක හා ගුණාත්මක යන පර්යේෂණ ක්‍රම දෙක එකතු වී සැදෙන මිශ්‍ර ක්‍රමය යොදාගෙන ඇත. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ තෘතීක අධ්‍යාපන ආයතන 07ක් හඳුනා ගෙන මෙම තෘතීක අධ්‍යාපන ආයතන ආශ්‍රයෙන් බෞද්ධ අධ්‍යයන ක්‍ෂේත්‍රය තුළින් පශ්චාත් උපාධි සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා විදේශගත වූ සහ පශ්චාත් උපාධි සඳහා ලංකාවට පැමිණී, පශ්චාත් උපාධි සඳහා රටින් පිටවන ශිෂ්‍යයන්ගෙන් 102ක් නියැදිය සඳහා යොදා ගන්නා ලදී. මෙහි දී අධ්‍යනයට අවශ්‍ය ප්‍රාථමික දත්ත ලබා ගැනීමට ප්‍රශ්නමාලා ක්‍රමය හා සම්මුඛ සාකච්ඡා ක්‍රමය යොදා ගෙන ඇත. ද්විතීක දත්ත මාතෘකාවට අදාළ ව සිදු කරන ලද පූර්ව පර්යේෂණ, ප්‍රකාශිත වාර ප්‍රකාශන සඟරා මගින් ලබා ගන්නා ලදී. ක්‍ෂේත්‍ර සමීක්ෂණය සඳහා නියැදිය සකස් කර ගැනීමේ දී සම්භාවිතා නියදුම් ක්‍රමයේ පොකුරු නියදුම් ක්‍රමය යොදාගෙන ඇත. රැස් කර ගත් ප්‍රාථමික දත්ත යොදාගෙන එම දත්ත විස්තරාත්මක සංඛ්‍යාන ක්‍රම, සම්බන්ධතා සංගුණකය සහ සාධක විශ්ලේෂණය ආදී විෂය ක්‍රමවේදයක් ඔස්සේ විශ්ලේෂණය කර ඇත.

සාකච්ඡාව

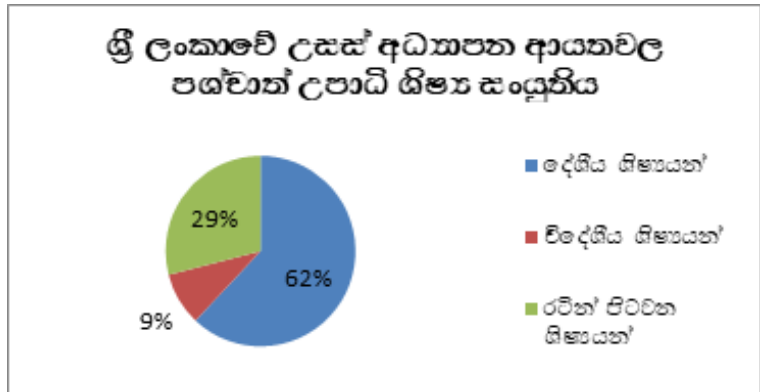
ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ අධ්‍යාපනය විධිමත් හා අවිධිමත් ලෙස වර්ගීකරණය කර දැක්විය හැකි ය. මෙම විධිමත් අධ්‍යාපන ක්‍රමය මූලික, ද්විතීයික හා තෘතීක හා පශ්චාත් උපාධි ලෙස නැවත වර්ගීකරණය කළ හැකි ය. මෙම ආයතනවල පශ්චාත් උපාධි සඳහා අධ්‍යාපනය ලබන සිසුන් ප්‍රමාණය 2986 කි. 2019 දත්තවලට අනුව බෞද්ධ අංශයේ පශ්චාත් උපාධි අවශ්‍යතාව සඳහා රටින් බැහැරව ගිය ශිෂ්‍ය ප්‍රමාණය 865කි.

(2019 වාර්තාගත දත්ත අනුව) මෙම පර්යේෂණය සඳහා රුහුණ, කැලණිය, කොළඹ, ජයවර්ධනපුර, ජේරාදෙනිය, බෞද්ධ හා පාලි හා, ශ්‍රී ලංකා හික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය යන තෘතීයික බෞද්ධ අධ්‍යාපන ආයතනවල 2019 වසරේ පශ්චාත් උපාධි අපේක්ෂකයින් ලෙස ලියාපදිංචි වූ දේශීය ශිෂ්‍යයන් 1840, විදේශීය ශිෂ්‍යයන් 281 හා වෙනත් රටවලට බැහැර වූ ශිෂ්‍යයන් 865 වන අතර යාමනී ක්‍රමයට අනුව ගණනය කරන ලද නියැදියේ තරම 102ක් විය.

මෙරට බෞද්ධ අධ්‍යාපන ආයතනවල තෘතීයික අධ්‍යාපනය සඳහා දේශීය හා විදේශීය සිසුන්ගේ සහභාගීත්වය අවම වීම කෙරෙහි අධ්‍යාපනය ආයතන සැකැස්ම, ඉංග්‍රීසි මාධ්‍යයෙන් අධ්‍යයනය සඳහා ප්‍රමාණවත් පහසුකම් නොමැතිකම, ප්‍රායෝගිකත්ව භාවිතය අවම වීම, නූතන පර්යේෂණ විධික්‍රම සඳහා අනුගත නොවීම, උපදේශකවරුන්ගේ කාර්යභාරය නිසිපරිදි ඉටු නොවීම, අනවශ්‍ය ලෙස කාලය අපතේයාම වැනි සාධකවල බලපෑම හඳුනාගත හැකි ය. එබැවින් බෞද්ධ අධ්‍යාපනයට දේශීය හා විදේශීය ශිෂ්‍ය ප්‍රජාවගේ ආකර්ෂණය වැඩි කිරීම සඳහා බෞද්ධ අධ්‍යාපණයේ ගුණාත්මකතාව ඉහළ නැංවීම සඳහා විධිමත් ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම තුළින් රටින් බැහැර වන විදේශ විනිමය ඉතිරි කර ගත හැකි අතර ඉහළ විදේශ ආදායමක් ලබා ගැනීමට ද හැකියාවක් ඇත. එය රටේ ආදායම් තත්ත්වය ඉහළ යාම කෙරෙහි බලපානු ලබයි. 2019 වර්ෂයේ දත්තවලට පමණක් අවධානය යොමු කිරීම අධ්‍යනයේ සීමාවක් ලෙස දැක් විය හැකියි.

ඒ අනුව 2019 වර්ෂයේ ශ්‍රී ලංකාවේ උසස් අධ්‍යාපන ආයතනවල පශ්චාත් උපාධි අංශයේ ලියාපදිංචි දේශීය ශිෂ්‍යයන් හා විදේශීය ශිෂ්‍යයන් හා පශ්චාත් උපාධි සඳහා රටින් පිටවන ශිෂ්‍යයන්ගේ ප්‍රමාණය මෙම පර්යේෂණය සඳහා තෝරාගත් නියැදිය ඇසුරෙන් පහත දැක්වේ.

ප්‍රස්තාර සටහන 01

මෙම ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව දේශීය සිසුන් වැඩි ප්‍රමාණයක් සිය පශ්චාත් උපාධිය සඳහා තෝරාගෙන ඇත්තේ දේශීය අධ්‍යාපන ආයතනවේ. එසේ ම විදේශීය සිසුන්ගේ ප්‍රමාණය ඉතා කුඩා අගයකි.

පශ්චාත් උපාධි සඳහා දේශීය අධ්‍යාපන ආයතන තෝරා ගැනීමට බලපාන හේතු අතර උසස් අධ්‍යාපනයට යොමු වීම හා ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් අධ්‍යාපනය ඇති කැමැත්ත

අතර ස්වායක්තතාව පරීක්ෂා කිරීමේදී ($X^2 = 12.483, P = 0.305$) එම විචල්‍ය අතර සම්බන්ධතාවයක් නොපවතින බව පෙන්වුම් කර ඇත. පශ්චාත් උපාධි ආයතන සඳහා දේශීය අධ්‍යාපන ආයතන තෝරා ගැනීමට බලපාන හේතු අතර උසස් අධ්‍යාපනයට යොමු වීම හා විදේශීය සිසුන් ආකර්ශනයට දේශීය අධ්‍යාපන ආයතන, ප්‍රායෝගික භාවිතයන්ගෙන් බැහැර වීම අතර ස්වායක්තතාව පරීක්ෂා කිරීමේදී ($X^2 = 30.587, P = 0.001$) එම විචල්‍ය අතර සම්බන්ධතාවයක් පවතින බව පෙන්වුම් කර ඇත.

පශ්චාත් උපාධි ආයතන සඳහා විදේශීය අධ්‍යාපන ආයතන තෝරා ගැනීමට බලපාන සංරචක විශ්ලේෂණයේදී සංරචක 5කට බෙදා දක්වා ඇත. පවුලේ සාමාජිකයන්ගේ බලපෑම, තමා සතු ඉංග්‍රීසි භාෂා දැනුම, තමාට හිමිවන ශිෂ්‍යත්ව, ප්‍රායෝගික විෂය භාවිතයන් පැවතීම, අමතර ආදායම් ඉපැයිය හැකි වීම යන සාධක හඳුනාගත හැකි ය. ඒවා දේශීය ආයතනවලින් සිසුන් බැහැර වීමට බලපාන සමාජීය සාධක, පවුලේ ආර්ථික තත්ත්වය වැනි සාධක බලපාන බව නිගමනය කළ හැකි ය.

නිගමනය

මෙහි දී ප්‍රධාන නිගමනය වන්නේ පශ්චාත් උපාධි සඳහා සිසුන් විදේශීය රටවලට නැඹුරු වීමට බලපාන ප්‍රධාන සාධකය වන්නේ දේශීය අධ්‍යාපන ආයතනවල ප්‍රායෝගික භාවිතයෙන් බැහැර වීමයි. බෞද්ධ අධ්‍යාපනයේ ඇති න්‍යායාත්මක පදනම පමණක් දේශීය අධ්‍යාපන ආයතන තුළින් ලබා දෙන මුත් එහි ප්‍රායෝගික භාවිතය පිළිබඳ දක්වා ඇත්තේ අල්ප වටිනාකමකි. එය දේශීය හා විදේශීය සිසුන් ආකර්ෂණය අවම වීම කෙරෙහි බලපා ඇත. ඒ අනුව ඉංග්‍රීසි මාධ්‍යයෙන් ඉගැන්වීම තුළ එහි ප්‍රමිතිය තවදුරටත් වර්ධනය කර ගත හැකි අතර එය විදේශීය සිසුන් ආකර්ෂණයට ද පිටුවහලක් වනු ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ පශ්චාත් උපාධි ආයතනවල නැඹුරුව විශාල ලෙස විදේශ සිසුන් ඉලක්ක කර ගැනීම තුළ රටේ විදේශ විනිමය ඉහළ නංවාගත හැකි වන අතර එය ජාතික ආදායම් වර්ධනයට බලපානු ලබයි. ඒ අනුව නිසි ගුණාත්මක බවින් හා ප්‍රමිතියෙන් යුත් ආයතන බිහි කිරීම තුළ දේශීය ශිෂ්‍යයන් හා විදේශීය ශිෂ්‍යයින්ගේ ආකර්ෂණය ලබාගත හැකි ය.

මූල්‍ය පද: බෞද්ධ අධ්‍යාපනය, ආදායම් උත්පාදනය, ආයෝජන, ආර්ථික, පශ්චාත් උපාධි

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ:

අමරතුංග, සී.ජේ. සහ සමරපීච, ආර්. (2012) "අපට ගැලපෙන ආර්ථික ක්‍රමවේද" රාවය පබ්ලිෂර්ස්, මහරගම.

ගුණසේන (1999) ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ අධ්‍යාපනය, කර්තෘ ප්‍රකාශන

බණ්ඩාරල පී. එම්. එන්. (1987). ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ මෑතකාලීන ප්‍රවණතා, කොළඹ, ඇස් ගොඩගේ සහෝදරයෝ.

සමරසිරි, පී. (2013). ආර්ථික විද්‍යා මූලධර්ම හා ප්‍රතිපත්ති, කොළඹ, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව.

හේනෙගෙදර, පී.එම්. (2007 ජන/ජූනි). ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රමය සහ සේවා නියුක්තිය පිළිබඳ සමාලෝචනයක්, ආර්ථික විමසුම, වෙළුම 33, පිටු 28.